

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та публічного управління

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач аспірантури та докторантури

Ірина ЧИСТЯКОВА

« 03 » бересня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
(за темою дисертації)**

Третій (освітньо-науковий) рівень

Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність: D4 Публічне управління та адміністрування

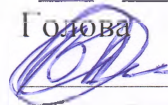
Освітньо-наукова програма Публічне управління та адміністрування

Мова навчання українська

Погоджено науковою радою Сумського
державного педагогічного університету
імені А.С. Макаренка

« 03 » бересня 2025 р.

Голова

 Віталій ОМЕЛЬЯНЕНКО,
д.е.н., професор

Суми – 2025

Укладач:

Гасюк І.Л., доктор наук з державного управління, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри права та публічного управління

Протокол № 1 від «20» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

Олена ІВАНІЙ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів - 3	Аспірантура (доктор філософії)	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
		Обов'язкова Цикл загальної підготовки	
		Рік підготовки	
		1	1
		Семестр	
		2	2
		Лекційні заняття	
		0	0
		Практичні заняття	
		0	0
Загальна кількість годин - 90		Індивідуальні	
		30	10
		Самостійна робота	
		60	80
		Вид контролю: залік	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Методологічні основи наукових досліджень (за темою дисертації)» є складовою частиною циклу **загальної підготовки** здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня «доктор філософії» до професійної діяльності в галузі знань D Бізнес, адміністрування та право за спеціальністю D4 Публічне управління та адміністрування.

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологічні основи наукових досліджень (за темою дисертації)» є оволодіння теоретичними знаннями й набуття практичних навичок щодо проведення наукових досліджень, обробки, аналізу й визначення та представлення результатів наукових досліджень з теми дисертації.

Завданнями навчальної дисципліни «Методологічні основи наукових досліджень (за темою дисертації)» є:

- набуття знань про особливості організації та проведення наукової та науково-дослідницької роботи;
- оволодіння засобами пошуку та формування ідей щодо наукової діяльності;
- отримання уявлення про організацію та діяльність сучасних наукових закладів;
- навчання практичним навичкам роботи з науковою літературою;
- формування системи вмінь щодо використання методології досліджень, у процесі підготовки дисертаційної роботи;
- застосування творчого дослідницького підходу до організації наукової діяльності;
- формулювання перспектив подальших наукових досліджень у галузі публічного управління та адміністрування;
- розвиток професійної компетентності, аналітичного і критичного мислення та здатності до самовдосконалення.

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Методологічні основи наукових досліджень (за темою дисертації)» забезпечує оволодіння такими інтегральною, загальними та спеціальними (фаховими) компетентностями відповідно до освітньо-наукової програми «Публічне управління та адміністрування»:

Інтегральна компетентність: здатність продукувати нові ідеї, ідентифікувати та розв'язувати комплексні проблеми в галузі публічного управління та адміністрування, у тому числі в дослідницько-інноваційної діяльності, та пропонувати підходи до їх вирішення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або практики публічного управління та адміністрування.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ЗК 02. Здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.

Спеціальні компетентності:

СК 01. Здатність до оволодіння та розвитку методології наукової, педагогічної та управлінської діяльності.

СК 03. Здатність забезпечувати належний рівень якості наукових/науково-методичних продуктів, послуг чи процесів.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Методологічні основи наукових досліджень (за темою дисертації)» базується на засадах інтеграції теоретичних та практичних знань із дисциплін, що вивчалися на попередньому другому (магістерському) рівні вищої освіти, як-от: «Методологія і організація наукових досліджень» та інші.

3. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання за дисципліною «Методологічні основи наукових досліджень (за темою дисертації)» передбачають такі освітні і професійні компетентності, що включають: готовність до роботи з науково-дослідницькими документами; здатність до засвоєння нормативно-правової бази проведення наукових та науково-дослідних робіт в Україні; впровадження наукових розробок; готовність до застосовування набутих знань у професійній діяльності; здатність брати участь у професійних дискусіях та інтерактивних обговореннях, логічно аргументуючи власну точку зору; володіння практичними способами пошуку наукової та професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, мережевих технологій, баз даних і знань; володіння дослідницькими навичками щодо вивчення актуальних проблем публічного управління та адміністрування.

РН 01. Знати наукові концепції (теорії), термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових знань, ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з публічного управління та адміністрування.

РН 02. Знати та уміти застосовувати загальні та спеціальні методи наукового пізнання, закони, закономірності та принципи для розв'язання проблем публічного управління та адміністрування.

РН 06. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми публічного управління та адміністрування державною та іноземними мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень аспіранта
А 90 – 100 Відмінно	Аспірант володіє теоретичними знаннями з курсу, досконало знає практичний матеріал (вільно ним оперує, грамотно застосовує); вміє використовувати набуті знання та вміння у практичній діяльності; викладає теоретичний матеріал логічно, послідовно й переконливо; грамотно оперує понятійно-термінологічним апаратом
В 82 – 89 Добре	Аспірант виявляє повні, систематичні знання із дисципліни, має здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Швидко опрацьовує та засвоює матеріал, оперує понятійно-термінологічним апаратом. Але разом із тим допускає неточності, робить незначні помилки
С 74 – 81 Добре	Аспірант виявляє повні знання із дисципліни, має здатність до самостійного оновлення знань. Демонструє певні навички та уміння під час практичних занять, але професійно комплекс знань використовує обмежено (допускає певні помилки та неточності тощо)
Д 64 – 73 Задовільно	Аспірант виявляє знання основного матеріалу, має обізнаність з літературою, намагається аналізувати праці і концепції, робити висновки, але при цьому допускає грубі помилки і не може переконливо викласти матеріал щодо заданої теми.
Е 60 – 63 Задовільно	Аспірант виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, задовільному для подальшої фахової діяльності. Практична підготовка загалом відповідає вимогам, аспірант демонструє певні навички, але форма виступу нестабільна, є помітні погіршеності методологічного характеру
Ф 35 – 59 Незадовільно	Аспірант не впевнений у своїх відповідях. Не розуміє основної сутності завдання, не може зробити висновки й узагальнення. Виступ невиразний та непереконливий.
FX 1 – 34 Незадовільно	Недбалість аспіранта щодо власної підготовки. Не має впевнених знань з курсу. Не демонструє належної форми публічного виступу та необхідних практичних навичок

Розподіл балів

Поточний контроль															Разом	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15		100
Поточний контроль															45	
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3		
Контроль самостійної роботи															55	
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>За шкалою ECTS</i>	<i>За 100-бальною шкалою</i>	<i>За національною шкалою (форма контролю – екзамен)</i>	<i>Пояснення</i>
A	90-100	відмінно	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок
B	82-89	добре	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.
C	74-81		Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані правильно з незначною кількістю суттєвих помилок.
D	64-73	задовільно	Кредити зараховано. Контрольні заходи виконані нижче середнього рівня, але зі значною кількістю помилок.
E	60-63		Кредити зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	Кредити не зараховано. Здобувачу надається можливість скласти визначені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
F	1-34	незадовільно з повторним вивченням курсу	Кредити не зараховано. Здобувач повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Залік, презентації результатів виконаних завдань та наукових досліджень.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Особливості здійснення наукового порівняльного дослідження

Сутність порівняльного дослідження у сфері публічного управління та адміністрування. Мета порівняльного дослідження. Проблеми проведення порівняльного дослідження.

Тема 2. Структура наукового порівняльного дослідження

Загальна схема наукового порівняльного дослідження у сфері публічного управління та адміністрування. Композиція наукового порівняльного дослідження. Структура дисертації.

Тема 3. Етапи науково-дослідної роботи за темою дисертації

Вибір (постановка) теми або проблеми дослідження. Ознайомлення із станом обраної для дослідження проблеми. Вимоги до формулювання теми дослідження. Уточнення проблеми (теми) і складання програми дослідження. Систематичне накопичення дослідних матеріалів. Зведення (опрацювання) результатів дослідження. Теоретичний аналіз результатів дослідження. Літературне оформлення результатів дослідження. Упровадження результатів дослідження у практику. Оцінювання значущості результатів дослідження.

Тема 4. Особливості наукового пошуку під час проведення наукового дослідження

Наукова інформація та її джерела. Роль інформації у наукових дослідженнях та класифікація наукових документів. Структура та призначення наукових документів. Принципи збору інформаційного матеріалу, робота із джерелами інформації.

Тема 5. Технологія роботи над змістом дисертації

Послідовність роботи над дисертацією. Визначення теми, об'єкту, предмету дослідження, його мети й завдань. Складання плану дисертації та підбір літератури. Організація праці під час проведення наукових досліджень.

Тема 6. Категоріальний апарат наукового дослідження з теми

Сутність та складові категоріального апарату.

Тема 7. Теоретичні методи дослідження за темою дисертації

Сутність теоретичних методів наукового дослідження. Характеристика основних теоретичних методів наукового дослідження. Особливості логічного та хронологічного підходів під час проведення теоретичних досліджень.

Тема 8. Емпіричні методи дослідження за темою дисертації

Сутність емпіричних методів наукового дослідження. Характеристика основних емпіричних методів наукового дослідження. Особливості логічного та хронологічного підходів під час проведення емпіричних досліджень.

Тема 9. Метод моделювання у процесі виконання наукового дослідження за темою дисертації

Моделювання як метод наукового пізнання. Сутність моделювання. Моделі в науковому дослідженні. Класифікація моделей.

Тема 10. Особливості та форми впровадження результатів дослідження

Основні вимоги до опублікування результатів досліджень. Структура наукових праць, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації. Вимоги до

написання монографій та наукових статей. Апробація та впровадження результатів дисертації.

Тема 11. Особливості аналізу стану дослідженості наукової проблеми

Обґрунтування підходів до проведення аналізу стану дослідженості наукової проблеми. Функції аналізу наукової літератури. Методика читання наукової літератури. Основні завдання огляду літератури. Основні критерії правильності написання огляду

Тема 12. Завдання формування джерельної бази дослідження

Визначення джерельної бази дослідження. Культура роботи з джерелами дослідження. Різновиди класифікації джерел. Методика збору наукової інформації. Основні завдання огляду літератури. Етапи та вимоги створення джерельної бази дослідження. Основні форми методики аналізу джерельної бази дослідження.

Тема 13. Робота з уточнення тлумачень понять з теми дослідження

Основні поняття та визначення. Теоретична робота з уточнення тлумачень понять, недопустимість довільного вживання термінів.

Тема 14. Особливості проведення експерименту в дослідженні

Експеримент як метод наукового дослідження, експериментальні чинники. Види і типи експериментів. Характеристика експерименту. Послідовність проведення експерименту. Методика обробки результатів дослідження.

Тема 15. Науково-методичні підходи до написання дисертаційної роботи

Прийоми викладення матеріалів наукового дослідження. Тези та аргументи в науковому дослідженні. Гіпотеза дослідження. Особливості написання та складові вступу до дисертації. Робота над розділами дисертації. Висновки до дисертації та взаємозв'язок «завдання – наукова новизна – висновки». Мова та стиль викладу матеріалу. Авторське виконання дисертації і плагіат.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма					Заочна форма						
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі					
		Лекції	Практ.з.	Індивід.з.	Конс.		Самост.р	Лекції	Практ.з.	Індивід.з.	Конс.	Самост. р.
Тема 1. Особливості здійснення наукового порівняльного дослідження	6			2		4	6			2		4
Тема 2. Структура наукового порівняльного дослідження	6			2		4	6					6
Тема 3. Етапи науково-дослідної роботи за темою дисертації	6			2		4	6					6

Тема 4. Особливості наукового пошуку під час проведення наукового дослідження	6			2		4	6			2		4
Тема 5. Технологія роботи над змістом дисертації	6			2		4	6					6
Тема 6. Категоріальний апарат наукового дослідження з теми	6			2		4	6					6
Тема 7. Теоретичні методи дослідження за темою дисертації	6			2		4	6			2		4
Тема 8. Емпіричні методи дослідження за темою дисертації	6			2		4	6					6
Тема 9. Метод моделювання у процесі виконання наукового дослідження за темою дисертації	6			2		4	6					6
Тема 10. Особливості та форми впровадження результатів дослідження	6			2		4	6			2		4
Тема 11. Особливості аналізу стану дослідженості наукової проблеми	6			2		4	6					6
Тема 12. Завдання формування джерельної бази дослідження	6			2		4	6					6
Тема 13. Робота з уточнення тлумачень понять з теми дослідження	6			2		4	6			2		4
Тема 14. Особливості проведення експерименту в дослідженні	6			2		4	6					6
Тема 15. Науково-методичні підходи до написання дисертаційної роботи	6			2		4	6					6
Усього годин	90			30		60	90			10		80

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Данильян О. Г. Методологія наукових досліджень: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків : Право, 2019. 368 с.
2. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page>
3. Мороховець Г. Ю. Методологія наукового пошуку. Вступний курс : навч. посіб. / Г. Ю. Мороховець, Ю. В. Лисанець, І. П. Кайдашев. Полтава, 2023. 229 с.
4. Мороховець Г.Ю. Методологія наукового пошуку. Вступний курс: навч. посіб. / Г.Ю. Мороховець, Ю.В. Лисанець, І.П. Кайдашев. Полтава: 2023. 229 с.
5. Bakhtina, I.S., Berendieieva, A.I., Pyshna, A.H., Bilozorov, Y.V., Kuchuk, A.M. Administrative discretion in states of full democracy and hybrid regime: the example of Germany and Ukraine. Multidisciplinary Reviews. 2023. № 6(4).
6. Ivanii O. M. Development of Democracy Principles in the System of Local Self-Government in the Context of European Integration. Legal support of European integration: general legal and sectoral aspect: Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2024. P. 180-199. 180. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-424-5-10>
7. Ivanii O., Savchenko D. Ways to Successfully Implement E-Government: Overcoming Problems and Challenges. Theoretical and Applied Aspects of Public Administration in the Rule of Law: State of the Art and Prospects. Warsaw, 2024. P. 86-95. ISBN 978-83-961636-6-0 DOI 10.54658/ESS.monograph.2024.pp.1-277
8. Hloza V. Public Management Based on the Rule Of Law Principle: General Characteristic. Journal of International Legal Communication. 2024. №12(1). P. 7-18. doi: 10.32612/uw.27201643.2024.12.1.pp.7-18
9. Kuchuk A., Berendieieva A., Pyshna A., Bakhtina Iu, Public Interest And Good Governance in the Rule of Law Aspect. Informatologia. 2022. Vol. 55. № 1-2. P. 146-159. <https://doi.org/10.32914/i.55.1-2.12>
10. Kuchuk A.M. Social and Economic Aspects of European Integration and Human Rights. Legal support of European integration: general legal and sectoral aspect: Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2024. P. 265-286. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-424-5-14>
11. Kuchuk A., Zhylnikova N. Public Administration Principles: International Legal Aspect. Journal of International Legal Communication. 2024. Vol. 12 (1). P. 19-29.
12. Manuilova K. Transformation of Public Administration in the Context of Globalization and Cultural Changes: the Ukrainian Perspective. Theoretical and Applied Aspects of Public Administration in the Rule of Law: State of the Art and Prospects. Warsaw, 2024. P. 205-218.
13. Myroslavskiy S., Kasyanenko O. The Impact of Legal Risks on Public Administration and Management of the Quality of Audit Services at the Level of the Audit Firm and In the Process of Performing an Independent Audit of Financial Statements. Theoretical and Applied Aspects of Public

Administration in the Rule of Law: State of the Art and Prospects. Warsaw, 2024. P. 156-172. ISBN 978-83-961636-6-0 DOI 10.54658/ESS.monograph.2024.pp.1-277

14. Myroslavskyi S., Leshchenko A. The Impact of the Fight Against Corruption on the Development of the Rule of Law in Ukraine: Historical Experience and Current Prospects. Theoretical and Applied Aspects of Public Administration in the Rule of Law: State of the Art and Prospects. Warsaw, 2024. P. 173-183. ISBN 978-83-961636-6-0 DOI 10.54658/ESS.monograph.2024.pp.1-277
15. Yemelyanov, V., Kovalenko, I., Honcharova, N.. Principles and methods of forsite research in public management and administration. *Public Administration and Regional Development*, 2021. № 12. P. 408-432. <https://doi.org/10.34132/pard2021.12.05>
16. Борщевський В. В., Василиця О. Б., Матвеев Є. Е. Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне планування та механізми розвитку. *Держава та регіони*. 2022. №2 (76). С. 30-35.
17. Завгородня Ю.С., Кучук А.М. Публічне управління в умовах правовладдя: методологічні засади. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом*. Політичні науки та публічне управління. 2023. Вип. 5 (71). С. 41-45. DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-5\(71\)-5](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-5(71)-5)
18. Івашова Л. М., Івашов М. Ф., Квеліашвілі І. М. Методологія наукових досліджень і системного підходу у сфері публічного управління: механізми, важелі, методи, інструменти. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020. № 2 (25). С. 11-19.
19. Кіфоренко, О. Поняття публічного управління: історичний генезис. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. № 3. С. 30-36.
20. Кучук А.М., Пекарчук В.М. Методологія правових явищ в умовах сучасного правового дискурсу. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Вип. 1 (42). С. 9-12.
21. Кучук А.М., Пекарчук В.М. Методологія сучасного правознавства: спроба критичного осмислення. *Держава та регіони*. 2021. № 1 (71). С. 27-31.
22. Кучук А.М. Верховенство права як аксіологічна складова національної системи права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С. 562-565.
23. Кучук А. М. Реформування публічного управління в умовах воєнного часу: аксіологічний аспект. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2024. №12. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-02-09>
24. Кучук А. М. Адміністративні органи в умовах воєнного стану: управлінський та правовий аспекти. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2024. №14. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-14-01-09>
25. Лисюк В. С. Методологічні принципи дослідження публічного управління. *Економіка та держава*. 2021. № 11. С. 52–57.

26. Масик М. Методологія дослідження інституціональної стійкості публічного управління в умовах забезпечення сталого розвитку. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 1. С. 182-191.
27. Решота О.А. Особливості розвитку публічного управління в Україні: сучасні тенденції та проблеми. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 3. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2020_3_19

Інформаційні ресурси:

1. Perspectives on Public Management and Governance. URL <https://academic.oup.com/ppmg>
2. The Journal of Federalism. URL <https://academic.oup.com/publius>
3. The Oxford Handbook of Public Management . URL <https://academic.oup.com/edited-volume/34524>
4. The Oxford Handbook of Public Policy. URL <https://academic.oup.com/edited-volume/28180>
5. Державна служба статистики України. URL <https://stat.gov.ua/uk>
6. Журнал «Актуальні питання у сучасній науці». URL <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/index>
7. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL <http://www.nbuv.gov.ua/>
8. Національне агентство України з питань державної служби. URL <https://nads.gov.ua/>
9. Публічне управління і адміністрування в Україні. URL <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archive>
10. Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування. URL <https://journals.ksauniv.ks.ua/index.php/public/index>
11. Український інститут науково-технічної експертизи та інформації URL <http://www.uintei.kiev.ua/>